

Lucky a Lucáci, tajemné obřady plodnosti

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Svátek svaté Lucie, který připadá na 13. prosince, je v lidovém prostředí spojen s řadou obřadních jevů – s obchůzkami, zákazy předení, vírou v působení čarodějnic a věštěním.

Po vesnicích v předvečer tohoto svátku v minulosti chodily tiše syčící nejčastěji bíle oděné tajemné postavy se zamoučenými tvářemi, někde i se zuby z řepy. Při návštěvě stavení kontrolovaly, zdali se dodržuje zákaz předení a draní peří, který od tohoto dne platil. Lucky nebo „Luce“, jak byly tyto bytosti na Valašsku nazývány, mívaly v ruce obvykle husí peroutku, již ometaly přítomné osoby i předměty v místnosti na znamení čistoty a vymetení nemocí a zlých duchů, zvláště pak čarodějnic. Na Hornolidečsku se dochovaly také obchůzky „Lucáků“. Např. ve Střelné byl „Lucák“ převlečen za starého „chlapa s fajfků v hubě“,

který při obchůzce vybíral na „tabáček“.

V tradici obchůzky Lucek se pravděpodobně dochovaly i pozůstatky plodnostních obřadů:

ve Vlachovicích ometaly Lucky mužům „rozporcky“ (zřejmě na

podporu plodnosti), v obci Pulčín zase Lucky nosívaly figurínu dítěte a vyptávaly pro něj dary.

V době nadvlády dlouhých nocí, které kolem svátku Lucie vrcholily, měly obzvláštní moc čarodějnice. Na ochranu proti nim

se v tento den vykrápěla stavení svěcenou vodou, nad dveře chlévů se psaly svěcenou křídou křížky apod.

Období 12 dní od Lucie do Vánoc bylo zase vhodné k věštění – předpovídalo se hlavně počasí a budoucí ženění.

Počasí se věštilo tak, že se na dveře nebo trám nakreslilo 12 kruhů, přičemž každý kruh připadl měsíci následujícího roku (první lednu, dvanáctý prosinci). Podle počasí každého dne se kruh vybarvil – prázdný kroužek znamenal jasné počasí, plný zamračenou nebo dešť.

Svobodná děvčata zase v těchto dvanácti dnech hádala, za koho se vdají: na 12 lístků napsala jména chlapců, uložila je pod polštář a každé ráno jeden zničila. Čí jméno zůstalo jako poslední, toho si měla dívka vzít.

Ve většině valašských obcí se ve současnosti s postavami Lucek neseťkáme, již tradičně je ale můžete potkat na Zámeckém adventním kouzlení na vsetínském zámku, které se letos uskuteční právě v den sv. Lucie – 13. 12. od 13 do 17 hodin.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín